Lieta Nr. 6-7-00033-16
SKA-846/2015

L Ē M U M S

Rīgā 2016.gada 31.martā

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese J.Briede
tiesnese V.Krūmiņa
tiesnese R.Vīduša

rakstveida procesā izskatīja pieteicēja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2016.gada 9.februāra lēmumu par atteikšanos pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs lūdza atļauju strādāt ārpus Vecumnieku cietuma teritorijas. Vecumnieku cietuma priekšnieks atļauju atteica. Ieslodzījuma vietu pārvalde (turpmāk – pārvalde) 2016.gada 22.janvārī Vecumnieku cietuma priekšnieka lēmumu atstāja negrozītu.

[2] Pieteicējs vērsās ar pieteikumu tiesā.

[3] Administratīvās rajona tiesas tiesnesis 2016.gada 9.februārī nolēmuma atteikties pieņemt pieteikumu. Tiesneša lēmums balstīts uz turpmāk minētajiem apsvērumiem.

[3.1] Saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 56.^{5}panta trešo daļu pārvaldes priekšnieka lēmums nav pārsūdzams. Atteikums atļaut strādāt ārpus cietuma teritorijas ir iestādes iekšējs lēmums, kas skar notiesāto – iestādei īpaši pakļautu personu. Šāds lēmums var būt administratīvais akts, ja tas būtiski ierobežotu personas cilvēktiesības.

[3.2] Tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos piemīt ikvienai personai – arī ar brīvības atņemšanu notiesātajām personām –, tomēr likumā noteiktajos gadījumos šīs tiesības var tikt ierobežotas. Iestādes atteikums atļaut pieteicējam strādāt ārpus cietuma, slēdzot darba līgumu ar darba devēju, ir saistīts ar pieteicēja tiesībām uz nodarbošanos. Tomēr minētais atteikums nav saistīts ar Satversmes 106.pantā paredzēto cilvēktiesību brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu. Minētajai cilvēktiesībai attiecībā uz notiesātajiem atbilstoši Satversmes 116.pantam likumā ir paredzēti ierobežojumi. Tādējādi šai cilvēktiesībai attiecībā uz personām, kuras notiesātas ar brīvības atņemšanu, ir mazāks tvērums nekā attiecībā uz brīvībā esošajām personām. Konkrētajā gadījumā pieteicēja vēlme strādāt pie darba devēja ārpus cietuma teritorijas, vienlaikus izciešot sodu brīvības atņemšanas iestādē, neietilpst Satversmes 106.panta tvērumā (*sal. sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 22.septembra lēmumu lietā Nr.SKA-745/2010 7.punktu*). Līdz ar to likumdevējs jau ir noteicis, ka šāds iestādes iekšējs lēmums nav pārsūdzams.

[4] Pieteicējs iesniedzis blakus sūdzību, norādot šādus iebildumus.

[4.1] Satversmē noteiktās pamattiesības attiecināmas arī uz ieslodzītajām personām, ciktāl šo tiesību izmantošana savienojama ar soda izpildes režīmu un mērķi. Pieteicējs atrodas atklātā cietumā, un viņam ir tiesības strādāt ārpus cietuma pie privāta komersanta, ja tas neapdraud sabiedrības drošību. Tātad pieteicējam ir cilvēktiesības – tiesības uz darbu Satversmes 106.panta izpratnē, un tās nevar ierobežot bez likumīga pamatojuma.

[4.2] Par kvalifikāciju un citām prasmēm, kuras nepieciešamas darbā, var lemt tikai darba devējs, nevis cietuma administrācija.

[4.3] Augstākās tiesas 2011.gada 8.februāra spriedumā lietā Nr.SKA-97/2011 minēts, ka tiesību norma neparedz, ka cietuma priekšnieks varētu atkarībā no lietderības apsvērumiem lemt, vai šādu atļauju izsniegt vai ne.

[4.4] Pieteicēja tiesības aizskartas arī atšķirīgas attieksmes un diskriminācijas dēļ, jo citi notiesātie strādā ārpus cietuma teritorijas citos novados, bet pieteicējam neļauj.

[4.5] Turklāt pieteicējs nepārsūdz pārvaldes lēmumu, bet lūdz šīs rīcības rezultātā radušos zaudējumu atlīdzinājumu.

Motīvu daļa

[5] Rajona tiesas tiesneša lēmumā ietvertais pamatojums lietā ir pareizs un pilnībā pietiekams, tāpēc Augstākā tiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 286.panta trešo daļu pievienojas lēmuma motivācijai un to neatkārto.

[6] Netiek apstrīdēts, ka pieteicējam principā ir Satversmes 106.pantā minētās tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos, taču to tvērums attiecībā uz notiesātajiem atbilstoši Satversmes 116.pantam ir ierobežots ar likumu. Šajā gadījumā ierobežojumi ir noteikti Latvijas Sodu izpildes kodeksā, kura 56.^{5}panta trešajā daļā kā priekšnoteikums, lai notiesātais, kas sodu izcieš atklātajā cietumā, varētu strādāt ārpus tās pašvaldības administratīvās teritorijas, kurā atrodas brīvības atņemšanas iestāde, ir paredzēta brīvības atņemšanas iestādes priekšnieka rakstveida atļauja, kas saskaņota ar pārvaldi.

Izvērtējot cilvēktiesību ierobežojuma būtiskumu, likumdevējs turklāt ir noteicis, ka šādā gadījumā pārvaldes priekšnieka lēmums neatļaut nodarbināt notiesāto nav pārsūdzams. Arī Augstākā tiesa konkrētajos apstākļos nesaskata būtisku aizskārumu, kas liktu apsvērt nepieciešamību pakļaut tiesas

kontrolei iestādes lēmumu par atļaujas nedošanu, jo pieteicējam šajā situācijā netiek liegts strādāt vispār, bet gan liegts tikai strādāt ārpus tās pašvaldības administratīvās teritorijas, kurā atrodas brīvības atņemšanas iestāde.

[7] Tā kā nav saskatāms būtisks pieteicēja cilvēktiesību aizskārums, nav pamata analizēt pieteicēja iebildumus par pārvaldes apsvērumiem, atsakot atļaujas sniegšanu. Tomēr norādāms, ka pārvaldei ir plaša kompetence, vērtējot to, vai atļaujas došana nenonāks pretrunā ar soda izpildes mērķiem, tostarp ieslodzījuma vietas drošības apsvērumiem. Tādēļ pārvalde var vērtēt dažādus apstākļus, kuri, tās ieskatā, varētu būt nozīmīgi, lemjot par atļaujas došanu.

[8] Nav pamatota pieteicēja atsaukšanās uz Augstākās tiesas 2011.gada 8.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-97/2011. Minētajā lietā bija runa par ieslodzītā tiesībām izmantot likumā paredzēto īslaicīgo atvaļinājumu. Kā izriet no spriedumā minētā, tiesību normas neparedz, ka cietuma priekšnieks varētu atkarībā no lietderības apsvērumiem lemt, vai šādu atļauju izsniegt vai nē. Turpretim izskatāmajā gadījumā tiesību norma nepārprotami paredz, ka iestāde var arī neatļaut nodarbināt notiesāto ārpus tās pašvaldības teritorijas, kurā atrodas brīvības atņemšanas iestāde. Tātad abās lietās ir atšķirīgi faktiskie un tiesiskie apstākļi.

[9] Norādot uz atšķirīgu attieksmi un diskrimināciju, pieteicējs nav norādījis uz konkrētu situāciju, kurā salīdzināmos apstākļos būtu pieņemts atšķirīgs lēmums. Tas vien, ka citiem ieslodzītajiem atļauts strādāt ārpus cietuma teritorijas citos novados, nav pietiekami, lai konstatētu, ka pieteicējs atrodas salīdzināmos apstākļos ar šīm citām personām.

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 92.pantam ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Arī atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.panta pirmajai daļai privātpersonai ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par kaitējumu, kas tai nodarīts ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību.

Tātad kaitējuma atlīdzinājuma priekšnoteikums ir iestādes prettiesisks administratīvais akts vai prettiesiska faktiskā rīcība. Tādēļ rajona tiesas tiesnesis pamatoti vērtēja, vai lietā pastāv administratīvais akts vai faktiskā rīcība, kuras tiesiskums būtu pārbaudāms tiesā.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a

Atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2016.gada 9.februāra lēmumu, bet /pers. A/ blakus sūdzību noraidīt.
Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese	*(paraksts)*	J.Briede
Tiesnese	*(paraksts)*	V.Krūmiņa
Tiesnese	*(paraksts)*	R.Vīduša